

דף צו.

ח"מ סימן שמ סעיף ד

עין משפט א.

ד. השואל בהמה חייב במזונותיה משעה שמשכה ^ד עד סוף ימי שאלתה.

הגה: וי"א דלא בעינן משיכה אלא משעה שנסתלקו ^ה הבעלים כבר מתחייב במזונותיה.

ד. ו. כחש בשרה שאינה חוזרת לאיתנה כמו שהיתה חייב לשלם מה שפחתה בדמיה ^ו. ואם היה הכיחוש מחמת המלאכה פטור, וישבע שבועת השומרים שמחמת מלאכה הוכחשה.

ח"מ סימן שמו סעיף י

עין משפט ב.ג.ד.ה.

יב. שאל פרה כדי ליראות בה שהוא עשיר, או לעשות בה פחות משהו פרוטה, או שאל שתי פרות לעשות בהם שוה פרוטה הרי זה ספק אם הוי שאלה בבעלים ^ז ואין מוציאין מיד המשאיל אם תפס.

ח"מ סימן שמו סעיף יא

עין משפט ו.ז.

יא. יג. שאל משני שותפים ונשאל לו רק אחד מהם, וכן השותפין ששאלו

ד. מב"מ צ"א ע"א השוכר את הפרה משעת משיכה חייב במזונותיה, וה"ה בשואל, וכן באונסין חייב משעת משיכה ואע"פ שלא נשתמש בהם עדיין. ש"ך ס"ק ח'.

ה. טור כדעת ר"י בתוס' בב"מ צ"ט ע"א בד"ה כך, והרא"ש שם פ"ו סי' ט"ז. ופ"ח סי' ט"ו. ועיין בסי' רצ"א סעיף ה', ובסי' ש"ז סעיף ב'.

ואע"פ שהמשאיל יכול לחזור בו קודם שמשך השואל הבהמה, מ"מ כיון שלא חזר בו ונסתלקו הבעלים משמירת הבהמה נתחייב השואל באונסין. סמ"ע ס"ק ט'. ועיין בש"ך ס"ק ט' ממהר"י בן לב שיכול המוחזק לומר קים לי כהרמב"ם דמצריך עד שימשוך דוקא. וכ"כ בביאורים ס"ק ט'. ובביאורים ס"ק ח' כתב דאם התחיל השואל להשתמש אפי' בלא משיכה ובלא סילוק הבעלים חייב הוא באונסין.

ו. מימרא דרבא בב"מ צ"ו ע"ב.

ז. בעיות בגמ' שלא נפשטו, אך לא עמדו בתיקו כמו שכתב הסמ"ע דאם בתיקו מוציאין מידו אם תפס כ"כ הש"ך סק"ה. אכן הש"ך סק"י חזר בו ואף בבעיא דלא איפשיטא מוציאין.

ונשאל לאחד מהם הרי זה ספק אי הוי שאלה בבעלים ^ה וע"כ אם מתה אינו משלם ואם תפס המשאיל אין מוציאין מידו. ואם פשע בה יש מחייב ^ט ויש הפוטר ^י.

עין משפט ז.ט.ג. חו"מ סימן שמו סעיף ט

ט יא. שאל מאשה פרה של נכסי מלוג ונשאל לו בעלה, או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ושאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאלה בבעלים ^כ, משום דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי.

עין משפט כ.ל. חו"מ סימן שמו סעיף ו

ו ז. האומר לשלוחו צא והשאל עם פרתי אינה שאלה בבעלים שנאמר "אם בעליו עמו" דוקא בעלים ולא שליח ^ל.

הגה: ויש חולקים ^מ וס"ל דשלוחו של אדם כמותו.

ה. רמב"ם בפ"ב משאלה הלכה ח', מב"מ צ"ו ע"א דלא איפשטו. ואם תפס אין מוציאין מידו, ותמה הש"ך בס"ק ז' על הרמ"א שסתם ולא העיר דבר ובסי' ר"ב סעיף ג' ובסי' שפ"ח סעיף א', ובסי' ש"ז סעיף ב' הביא י"ח דלא מהני תפיסה. וצריך להבין מאי שנא מסעיף ז' וט' לעיל.

ט. ואע"פ שבפשיעה בבעלים פטור כתב ה"ה דעת הרמב"ם בדין זה שספק אם הוי בבעלים ס"ל דאם פשע הוי כמזיק כמ"ש בהלכות שכירות בפ"ב הלכה ג', וכיון שהוא כמזיק ואין שם ראייה ברורה לפוטרו ע"כ חייב לשלם.

י. טור, וה"ה שם החולקים על הרמב"ם, וכתב הש"ך בס"ק ט' דכן עיקר שפטור, וכמ"ש בסי' ס"ו סעיף מ' ובריש סי' ש"א.

כ. בעיא בב"מ צ"ו ע"א ופשט רב אחא בריה דרב אויא דפלוגתא דר"י וריש לקיש אי קנין פירות כקנין הגוף והלכתא כריש לקיש דלאו כקנין הגוף דמי, וביבמות ל"ו ע"ב. ופירוש דבעל בנכסי אשתו אין לו אלא פירות כל זמן היותם יחד, ואינו נקרא בעל מלאכתו. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ל. בעיא דרבינא מרב אשי בב"מ צ"ו ע"א ופשטה ליה דפלוגתא דר"י ור' יאשיה ופסקו הר"ח והרי"ף כרבי יאשיה מדאמר רבא בדף צ"ו ע"א מסתברא דיד עבד כיד רבו. ואע"ג שקימ"ל בכל מקום שלוחו של אדם כמותו, שאני כאן דכתיב ב' פעמים "בעליו עמו" משמע שדיקדק הכתוב דוקא הבעלים עצמם. סמ"ע ס"ק ח'.

מ. כ"כ הנ"י בשם הר"ן, ולפ"ז אם תפס המשאיל לא מוציאין מידו אפי' ליש חולקין, ומטעם דאף לי"ח זה מספק ולא בודאי, כ"כ הש"ך וכתב בס"ק ד' דכן עיקר.

ח. אמר לעבדו הכנעני צא והשאל עם פרתי הרי זה שאלה בבעלים
שיד העבד כיד רבו.^נ

הגה: נשאל לו העבד בלי ידיעת רבו לא הוי שאלה בבעלים.^פ

עין משפט ס. יו"ד סימן רלד סעיף ל

ל. כח. אין יכולים לעשות שליח^ע לא להקמה ולא להפרה.

עין משפט ע. חו"מ סימן קפב סעיף א

א.הגה א. בכל דבר שלוחו של אדם כמותו^פ חוץ מלדבר עבירה^צ דקיימא לן
אין שליח לדבר עבירה, ודוקא כשהשליח בר חיובא^ק אבל אם אינו
בר חיובא הוי שליח אפי' לדבר עבירה.^ר

- נ. כדפשט אם רבא מסתברא דיד עבד כיד רבו. ואע"ג דאינו בר מצוות. סמ"ע ס"ק י'.
- ס. ולא נימא שגם זה ידו כיד רבו. סמ"ע ס"ק י"א.
- ע. מברייתא ע"ב ע"ב, וכרבי אושעיא דיליף לה "מאשה יקימנו ואשה יפרנו" ולא ע"י שליח.
- פ. מקידושין מ"א ע"א וע"ב ומברייתא דתניא ושלח, ושלחה דברים כ"ד-א', ומר"י בן קרחא מפסוק ושחטו כל קהל ישראל.
- צ. מפ"ק דמציעא י' ע"ב וכפירוש רש"י שם ד"ה בר חיובא, דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ויכול המשלח לומר סברתי שלא ישמע לי לעשותו ע"כ אין המשלח חייב אבל כשהשליח אינו בר חיובא לא שייך טעם זה. סמ"ע ס"ק ב'.
- ק. אוקימתא דרבינא שם, ודין שליחות לדבר עבירה ע"י אשה ועבד, עיין שם בגמ'.
- ר. והשיך בס"ק א' האריך לסתור דברי הרמ"א ומסיק להלכה כרב סמא בב"מ י' ע"ב דדוקא דומיא דחצר דבעל כורחיה מניח בו הוי שליח לדבר עבירה, וכגון שלא ידע השליח שהוא גנוב אז חייב המשלח אבל בלא"ה פטור המשלח, ואפי' שהשליח אינו בר חיובא. ועיין בסמ"ע בס' רצ"ב דאם אין לשליח במה לשלם חייב משלחו, וכן אם השליח היה ע"י כפייה גם בדבר עבירה המשלח חייב.
- ואם אמרינן באיסורים דרבנן יש שליח לדבר עבירה עיין במהרי"ט בס"א, ובפעמוני זהב. וכתבו התוס' בב"ק ע"ט ע"א ד"ה נתנו דאם השליח אינו יודע שעבירה היא, שלוחו כמותו דאין שייך לומר בזה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. וכן כתבו בקידושין מ"ב ע"ב ד"ה אמאי ובדין שליחות ע"י חרש שוטה וקטן עיין בתוס' בב"מ י' ע"ב ד"ה אשה ועבד דלדעתם אין שליחות לקטן בכל גוונא.
- אבל השיך הביא דעת הנ"י שם שע"י קטן שאין לו יד חייב המשלח, דדמי לחצר דבעל כורחיה מותיב בה, ותמה עליו השיך שהרי משנה מפורשת בב"ק נ"ט ע"ב דהשולח הבערה ביד חש"ו פטור. ודעת הריטב"א דגם בשולח את הבערה ביד חש"ו באמר להם בפירוש להזיק חייב המשלח. ועיין בביאורים ס"ק א'. ובנתיבות ס"ק א' בחידושים.

א. האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע או מטלטלין או קנה לי, הרי זה מוכר וקונה וכל מעשיו קיימים ^ש, ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים ^ה אלא באמירה בעלמא בינו לבין חבירו, ואין צריך עדים אלא לגלות הדבר אם כפר אחד מהם.

הגה: האומר לחבירו קח סחורה ^א זו ואשתתף עמך, והלך וקנאה אינו יכול לחזור בו ^ב דהוי כשלוחו.

עין משפט פ. חו"מ סימן שמו סעיף ו
עיינ לעיל עין משפט כ.ל.

דף צו:

עין משפט א. חו"מ סימן שמו סעיף טז

יח. בעל בנכסי מלוג של אשתו אפי' פשע בהם ונאבדו פטור שהיא עמו במלאכתו ^ג תדיר.

ש. וע"י חש"ו וגוי שאינן בתורת שליחות בטלה השליחות ולא קנה המשלח אף שמסרה אח"כ למשלח והמשלח עשה משיכה לא קנה, כיון שהמשיכה היתה שלא בפני המוכר. ועיין בביאורים ס"ק ב' דאם המוכר מסר חפץ לשליח אפי' גוי וכתב ללוקח ע"י לך משוך וקני, קנה הלוקח כמשמשך, וכן כשהלוקח שלח ע"י גוי וחש"ו כסף למוכר לקנות ע"י כסף זה, קנה המשלח כשקיבל המוכר המעות.

ת. רמב"ם ריש פ"א משלוחין, דאין צריך עדים אלא לגלות הדבר אם אחד יכפור והוא מקידושין ס"ה ע"ב דאמר רב אשי לא איברו סהדי אלא לשקרי מכאן שכל דבר שבממון כששניהם מודים שכך הוה לא צריך עדים.

ואע"ג דבגירושין וקידושין אין מעשיו קיימים כשלא נתן כסף הקידושין או הגט בפני עדים וכמבואר באבהע"ז בסי' כ"ז וסי' ל"ה שם משום דקימ"ל דאין דבר שבערוה פחות משנים. סמ"ע ס"ק ג'.

א. ואפי' ציוה לו שיקנה במעות עצמו, ואח"כ המשלח יחזיר לו המעות, מחוייב להחזיר לו, ואפי' אמר לו בסתם קנה סחורה ולא פירש לו איזה סך, כמה שיקנה מחוייב להחזיר לו, אם לא שקנה כל כך הרבה דלא אסיק אדעתיה. ואפי' ביטל המשלח את השליחות בפני עדים שלא בפני השליח, לא מהני. ואם השליח ביטל השליחות בפני עדים קודם שיקנה, ואמר לעצמו אני קונה יבואר בסי' קפ"ג סעיף ד'.

ב. והיינו המשלח, אבל השליח יתבאר בסי' קפ"ג סעיף ד' כנ"ל אם יכול לחזור בו.

ג. כתב בסמ"ע ס"ק כ"ו, דאפי' שאל ממנה בשעה שאינה עוסקת עמו במלאכתו פטור, כיון שהיא מוכנה ועומדת לעסוק במלאכתו תדיר, משא"כ כשהיא שואלת ממנו, נחשב כאילו שאלה מאחר, ואינה פטורה אלא א"כ שאלה ממנו בשעה שעוסקת במלאכתה.

ח"מ סימן שמו סעיף יז

עין משפט ב.ג.

יט. אשה ששאלה דבר ואח"כ נשאת הרי הבעל כלוקח^ד ואין לו דין שומר לפיכך אם הדבר השאול כגון בהמה ומתה הבעל פטור אע"פ שהוא משתמש בה כל ימי שאלתה ואפי' פשע בה^ה שהוא כלוקח, והאשה חייבת לשלם כשיהיה לה ממון^ו.
 ואם הודיעה לבעלה שזה שאול הרי זה נכנס תחתיה^ז, והבעל חייב.

הגה: אבל אין הבעל נפטר מצד שמירה בבעלים^ח שאשתו עמו, כיון שאין החפץ שלה רק שאול בידה.

הגה: ה"ה גזלן^ט שהפקיד או השאיל דבר הנגזל אע"פ שהיה הגזלן במלאכת השואל חייב השואל באונסין דלא מיקרי שאלה בבעלים כיון שהחפץ אינו של הגזלן.

ח"מ סימן שמ סעיף א

עין משפט ה.

א. השואל מחבירו בהמה או כלים ונאנסו בידו כגון שמתה או נשבר

ואפי' שאל ממנה לפני שנשאה שלא בבעלים או שכר ממנה ואח"כ נשאה מאותה שעה חשיב שאלה בבעלים ונסתלקה השאלה והשכירות הראשונה שלא היה בבעלים והבעל פטור. כ"כ הטור. ש"ך ס"ק י"א.

ד. בעיא רמי בר חמא שם בב"מ צ"ו ע"ב וכמו שפשט רבא שם.

ה. כ"כ הרמב"ם בפ"ב משאלה הלכה י"א וכן דעת הרשב"א ביבמות ס"ו ע"א ורוב הפוסקים אבל התוס' בב"מ שם ד"ה בעל, כתבו דחייב בפשיעה, וכן דעת הרא"ש אלא דאין נפ"מ כיון שהוי בפשיעה בבעלים, ונפ"מ רק לענין לוקח.

ו. עיין בסי' תכ"ד סעיף י' דאם יש לה נכסי מלוג או נכסי צ"ב או תוספת על כתובה, שחייבת למכור בטובת הנאה, אלא שכאן איירי שאין לה. סמ"ע ס"ק ל'.

ז. ודוקא שנשתמש בה לאחר שהודיעה אותו שזה שאול, או שקיבל עליו להיות הוא השואל. כ"כ ה"ה שם והרמ"א.

ואם אחד שאל לאשה אבן טובה לרפואה ונגנב, הבעל פטור, אבל אם שאלה בגד לחתונה לפי כבודה ועושרה מסתמא ניחא ליה לבעל וחייב אפי' באונסין אבל לא בגד יותר חשוב מערכה אם לא שהיתה נושאת ונותנת בתוך הבית. ש"ך ס"ק י"ד.

ח. בסמ"ע ס"ק כ"ח תמה על הרמ"א דגם בכה"ג פטור מטעם שמירה בבעלים דאם מטעם לוקח לחוד היה חייב בפשיעה כדין שומר חנם דומיא דלוקח דבר לל' יום כמבואר בסעיף י"ח, והש"ך כתב ליישב דברי הרמ"א.

ט. עיין בסי' תכ"ד סעיף י'.

הכלי או נשבה חייב ^א.

הגה: ודוקא שקרא האונס מכח השואל, אבל מכח המשאיל פטור ^ב.

וע"כ מי שיש לו משכון אצל גוי והשאילו לחבירו ^ל ליקח עליו עוד מעות ונשרף המשכון ^מ פטור השואל שהרי בלאו הכי היה נשרף מכח המשאיל.

א ב. השואל שחייב באונסין ק"ו שחייב בגניבה ואבידה. אבל כל קילקול שיהיה בה מחמת מלאכה שלשם זה שאלה כגון הוכחשה מחמת המלאכה ואפי' מתה מחמת המלאכה פטור ^נ, ובלבד שלא שינה בה לעשות דבר אחר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה.

אם שינה למלאכה אחרת אפי' קלה יותר חייב ^ו ואפי' שינה בה באותה

^י כמפורש בתורה שמות כ"ב, י"ג. ובמשנה פ"ז דמציעא דף צ"ג ע"א, ובשבועות מ"ט ע"א.

כ. אבל אם אירע שלא מחמת השואל כגון השואל בית מחבירו ונשרף באונס, אינו חייב לשלמו, כ"כ בעיר שושן והשיג עליו הסמ"ע דלא דק דפטור משום דאין דין שומרים בקרקעות ובעבדים. והש"ך הוסיף דגם זה מכח השואל שהרי ברשותו הוא. ש"ך ס"ק א'.
^ל פירוש ועדיין הוא ממושכן אצל הגוי בשביל המשאיל.

מ. שביד הגוי, פטור השואל הגם שהוא שואל עליו והוא ג"כ ברשותו רק שנמצא ביד הגוי פטור, דמ"מ היה נשרף ביד הגוי מכח המשאיל שמשכן ג"כ אותו בידו. ואין המשאיל יכול לטעון תן לי מה שנפטרת מחובך ע"י משכוני, דמן השמים רחמו על השואל, כ"כ במרדכי בפ' השואל בב"מ סי' שע"א שהוא מקור דין זה. ועוד כתב טעם אחר לפטור שלא נקנה לשואל המשכון כיון שלא עשה בו שום מעשה בגוף המשכון. והביאו הסמ"ע בסי' ע"ב סעיף מ"ד. ש"ך ס"ק ב'.
 ובביאורים ס"ק א' כתב דדוקא שהתנה עם השואל שתיכף כשיפרע המשאיל את חובו לגוי מחוייב השואל להוציא המשכון מיד הגוי, אבל אם נתן לו רשות לשעבדו גם אחרי שהמשאיל יחזיר לו חובו הוא, אז אם נשרף אחר שפרע המשאיל את חובו לגוי גם בבית הגוי השואל חייב בכולו, רק אם נשרף קודם שפרע המשאיל את חובו אינו חייב לשלם רק כפי ערך חובו, ע"ש.

נ. מרבא בב"מ צ"ו ע"ב, מטעם שאומר לו לאו להעמידה בכילה השאלתיה, ומכיון שלא שינה בה וברשות בעלים עשה בה מלאכה, והם הפסידו לעצמם שלא היה להם להשאיל פרה למלאכה שאינה יכולה לעמוד בה. סמ"ע ס"ק ג'.

ס. כ"כ ה"ה על הרמב"ם בריש הלכות שאלה ופקדון. אבל אם מתה קודם שיחרוש בה, או אחר שיחרוש בה, או שרכב עליה ומתה בשעת רכיבה הרי זה חייב. ובסמ"ע כתב דבסי' ש"ח ובסי' שי"א מסקנת הרא"ש דמותר לשנות בהמה למלאכה אחרת שאינה כבידה יותר וכ"ש לקלה יותר, וע"כ פירש כאן לקלה יותר היינו, שעשה שינוי קל שאפשר לומר בגללו מתה ע"כ חייב. סמ"ע ס"ק ד'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מלאכה כגון שחרש בה ביום ובלילה שלא כדרך כל הארץ הוי שינוי וחייב בה.

עין משפט ו. חו"מ סימן שמד סעיף א

א. טען השואל שמתה מחמת מלאכה אם הוא במקום שעדים מצויים אינו נפטר עד שיביא עדים כדבריו^ע, ושלא שינה בו. ואם הוא במקום שאין עדים מצויים ישבע, כמו שנתבאר בסי' רצ"ד סעיף ב'. אם התנה שלא ישבע או שלא ישלם^פ גם אם נגנבה או נאנסה הכל לפי התנאי.

הגה: אפי' לא קנו קנין על כך^ז, דכל תנאי שומרים קיים אפי' בלא קנין, ודוקא שהתנה קודם שתבוא השמירה לידו, אבל לאחר ששיעבד עצמו, אינו יכול להתנות להפטר בדברים בעלמא וצריך קנין^ק.

ע. כאיסי בן יהודה בברייתא בב"מ פ"ג ע"א.

פ. ממשנה שם צ"ד ע"א.

צ. כ"כ בב"י ועיין בסי' ק"כ בהג"ה בסעיף ב', ובסי' קע"ו סעיף א' בהג"ה. סמ"ע ס"ק ג'.

ק. וכתב בביאורים ס"ק א' דדוקא בשואל דהוי כקנוי בידו ע"כ צריך בקנין, אבל בשאר שומרים מהני הפטור אחריות אפי' בלא קנין.